

*MAŁGORZATA BROJAK-TRZASKOWSKA**

RAPORTOWANIE DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W ŚWIELE ZASAD *GLOBAL REPORTING INITIATIVE* JAKO PRZEJAW SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI BIZNESU NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH PRZEDSIĘBIORSTW SEKTORA TSL

W artykule wyjaśniono cele zasad raportowania GRI w zakresie tworzenia społecznie odpowiedzialnych działań podmiotów sektora TSL. Zaprezentowano wytyczne w tym zakresie, w szczególności przedstawiono zestawy wskaźników (ekonomiczne, społeczne i środowiskowe).

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność biznesu, raportowanie, sektor TSL

Wprowadzenie

W obecnych czasach coraz więcej mówi się i pisze na temat społecznej odpowiedzialności w biznesie, która generuje konkretne korzyści, zarówno wymierne (finansowe), jak i trudno mierzalne (wizerunkowe). Niestety, rzeczywisty stan wiedzy przedsiębiorców na ten temat ciągle jest niewystarczający. Wobec powyższego, celem artykułu jest przybliżenie wytycznych GRI do raportowania w aspekcie podejmowania przez podmioty sektora TSL działań społecznie odpowiedzialnych.

* Małgorzata Brojak-Trzaskowska, dr, Katedra Ekonomiki Przedsiębiorstw, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Uniwersytet Szczeciński, e-mail: malgorzata.brojak@wzieu.pl.

Przybliżenie istoty CSR

CSR (z ang. *Corporate Social Responsibility*), czyli społeczna odpowiedzialność biznesu¹, stanowi odpowiedź współczesnych przedsiębiorstw na dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, przy czym uwzględnia potrzeby środowiskowe. Podmioty gospodarcze, również z sektora TSL, formułują strategię, którą adresują do najważniejszych interesariuszy, przy czym strategia ta ukierunkowana jest nie tylko na efektywność, ale również na kwestie uwzględniania interesów społecznych. Należy przy tym zwrócić uwagę na etyczne podejście przedsiębiorstw do interesariuszy, czyli jednostek lub grup, które mają wpływ na dany podmiot lub pozostają pod jego wpływem. W praktyce etyka w biznesie sprowadza się do ochrony praw człowieka, przypisywania dużego znaczenia do bezpieczeństwa i zdrowia klientów oraz stosowania sprawiedliwych norm zatrudnienia.

CSR to zestaw zobowiązań przedsiębiorstwa do umacniania społecznego kontekstu, w którym funkcjonuje, wobec grup interesu i środowiska naturalnego, a także wobec dobrobytu społecznego. Istnieją przy tym różne stopnie odpowiedzialności społecznej (rys. 1)²:

- postawa obstrukcyjna, gdy przedsiębiorstwa robią tak mało, jak tylko jest to możliwe, na rzecz rozwiązania problemów społecznych i ekologicznych;
- postawa obronna, gdy organizacja robi wszystko to, czego wymaga od niej prawo, ale nic ponad zobowiązania prawne i etyczne;
- postawa dostosowawcza, gdy przedsiębiorstwo wypełnia obowiązki prawne i etyczne, ale jednocześnie jest gotowe robić więcej, niż wynika to z tych obowiązków;
- postawa aktywna, wówczas gdy przedsiębiorstwo wypełnia swoje zobowiązania i jednocześnie jest gotowe czynić więcej na rzecz odpowiedzialności społecznej.

¹ Rozważania na temat CSR prowadzi m. in. M. Krukowska, *Jak oceniać odpowiedzialność społeczną biznesu*, Wydawnictwo Naukowe Scriptorium, Opole 2012; *Biznes, etyka, odpowiedzialność*, red. W. Gasparski, Wydawnictwo Profesjonalne PWN, Warszawa 2012; J. Jonker, A. Rudnicka, J. Reichel, *Nowe horyzonty. Przewodnik po społecznej odpowiedzialności i rozwoju zrównoważonym*, CSR Impact, Łódź 2011.

² R.W. Griffin, *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 122–125.

Rys. 1. Postawy przedsiębiorstw wobec kwestii odpowiedzialności społecznej

Źródło: opracowanie własne.

Należy zauważyć, że w celu zachowania postaw społecznych menedżerowie powinni³:

- przestrzegać właściwych procedur księgowych,
- dostarczać akcjonariuszom odpowiedniej informacji na temat wyników finansowych,
- zarządzać organizacją w sposób zapewniający ochronę praw akcjonariuszy,
- trafnie oceniać przyszły wzrost, zapobiegać degradacji środowiska naturalnego.

Ponadto, istotną rolę odgrywa wspieranie przez przedsiębiorstwa dobra ogólnospołecznego, np. poprzez mecenat w dziedzinie edukacji, kultury lub sportu.

Co istotne, wdrażanie zasad CSR w funkcjonowaniu przedsiębiorstw poprawia ich reputację oraz wizerunek społeczny, szczególnie wzrasta zaufanie ze strony akcjonariuszy, klientów, dostawców, inwestorów i innych grup interesariuszy, a w efekcie wzrasta również konkurencyjność podmiotów gospodarczych. CSR stanowi filozofię działania w biznesie opartą na poszanowaniu

³ Tamże, s. 117–119.

interesów zarówno samych pracowników, jak i podmiotów zewnętrznych, dzięki czemu pracownicy stają się bardziej lojalni i wydajni, wzmacniają się relacje z interesariuszami oraz zwiększa się wiarygodność przedsiębiorstwa. Z drugiej strony, wdrażanie zasad społecznej odpowiedzialności biznesu może wywoływać konflikty interesów i przyczyniać się do nadmiernego wykorzystywania władzy przez przedsiębiorstwa.

CSR w Polsce na przykładzie sektora TSL – doświadczenia praktyczne

Analizując praktykę CSR w Polsce, należy zwrócić uwagę na działalność Forum Odpowiedzialnego Biznesu – partnera CSR Europe – stanowiącego platformę współpracy, wymiany pomysłów i doświadczeń biznesowych, którego nadrzędnym celem funkcjonowania jest wspieranie przedsiębiorców w przedsięwzięciach na rzecz odpowiedzialności i zaangażowania społecznego. Organizacja ogłasza konkursy na najbardziej odpowiedzialne przedsiębiorstwa, opracowuje raporty społeczne, a także organizuje targi i konferencje na temat społecznej odpowiedzialności biznesu. Ponadto, stwarza możliwości do wprowadzania innowacyjnych rozwiązań związanych z rozwojem CSR.

Analizując kwestie biznesu społecznie odpowiedzialnego w aspekcie wpływu przedsiębiorstw na środowisko naturalne, należy zauważyć, że w przypadku sektora TSL wdrażanie zasad CSR, z uwagi na specyfikę prowadzonej działalności gospodarczej, jest możliwe przede wszystkim w obszarze podmiotów koncentrujących się na spedycji i logistyce. Natomiast, jeżeli chodzi o odpowiedzialność i zaangażowanie społeczne w aspekcie kształtowania pozytywnych relacji z różnymi grupami interesariuszy – w całym sektorze. Działalność zgodną z wytycznymi CSR deklarują między innymi: TKS TRANS Sp. z o.o., Jakontrans Transport – Spedycja – Serwis, MIRATRANS, DHL EUROCONNET, Legarto Sp. z o.o., Ameks Transport, GRUPA DELTA TRANS, ARKA Sp. z o.o. i inne.

Zalecenia GRI w raportowaniu jako element społecznej odpowiedzialności biznesu

Wytyczne GRI (*Global Reporting Initiative*⁴) są przejawem komunikowania się organizacji z otoczeniem, tj. interesariuszami, zatem w biznesie chodzi szczególnie o inwestorów, kooperantów, instytucje otoczenia biznesu, a także środowisko naukowo-badawcze. Jest to nowoczesny, ciągle doskonalony i elastyczny instrument zarządzania. Zalecenia GRI to podstawa uniwersalnego raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju, czyli z powodzeniem mogą być stosowane w sektorze TSL. Raportowanie zrównoważonego rozwoju umożliwia zmierzenie pozytywnych i negatywnych aspektów z nim związanych.

Podkreślić przy tym należy fakt, że raporty opracowane przez podmioty sektora TSL mogą stanowić przejaw społecznej odpowiedzialności, szczególnie w stosunku do interesariuszy, dostarczając ważnych informacji o prowadzonej działalności. Niestety, w warunkach polskich raportowanie zrównoważonego rozwoju jest ciągle niedoceniane.

Raportowanie zgodnie z wytycznymi GRI winno uwzględniać trzy integralne elementy: zasady raportowania, wytyczne do raportowania i informacje standardowe.

Ponadto, w raportowaniu istotną rolę odgrywają:

- zestawy wskaźników wyników zapewniające logiczną i spójną interpretację danych,
- suplementy sektorowe zawierające wskaźniki specyficzne dla danego sektora,
- protokoły techniczne zawierające wskazówki dotyczące typowych problemów związanych z opracowaniem raportu.

Raportowanie dla zrównoważonego rozwoju zgodne z wytycznymi GRI w sektorze TSL

Zasady i wytyczne stanowią pomoc dla organizacji na każdym etapie procesu podejmowania decyzji dotyczących raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju. Ich przestrzeganie zapewnia właściwą jakość prezentowania informacji. Szczególne znaczenie ma dobór odpowiednich z punktu widzenia

⁴ Światowa Inicjatywa Sprawozdawcza.

danego przedsiębiorstwa wskaźników wyników (podstawowych i dodatkowych). Raport przygotowany zgodnie z wytycznymi GRI powinien uwzględniać kwestie społecznego, gospodarczego i środowiskowego oddziaływania organizacji, a także zagadnienia i wskaźniki ważne dla głównych interesariuszy.

Przedsiębiorstwo sektora TSL przygotowując raport powinno uwzględnić:

- a) czynniki zewnętrzne, czyli główne problemy związane ze zrównoważonym rozwojem, zalecenia interesariuszy co do wskaźników, właściwe akty i regulacje prawne, sytuację konkurencyjną w sektorze TSL, korzyści i zagrożenia związane z funkcjonowaniem konkretnej organizacji;
- b) czynniki wewnętrzne, czyli strategiczne, taktyczne i operacyjne cele funkcjonowania podmiotu, oczekiwania głównych grup interesariuszy oraz kluczowe kompetencje.

Wytyczne umożliwiają definiowanie różnorodnych podmiotów wyszczególnionych w raporcie, standardowe informacje ułatwiają zrozumienie sensu funkcjonowania przedsiębiorstwa. Zawierają również zestawy wskaźników dostarczających porównywalnych danych dotyczących aspektów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych.

W ramach standardowych informacji przedsiębiorstwa przedstawiają⁵:

- a) strategię i analizę, tj.:
 - strategiczne podejście do zagadnień zrównoważonego rozwoju, tj. oświadczenie kierownictwa na temat znaczenia strategicznego rozwoju dla organizacji, priorytety w ujęciu taktycznym i operacyjnym, ogólne trendy mające wpływ na zrównoważony rozwój, kluczowe zdarzenia (sukcesy i porażki) w raportowanym okresie, opinię co do stopnia realizacji założonych celów, główne wyzwania stojące przed organizacją;
 - charakterystykę podstawowych oddziaływań na kwestie zrównoważonego rozwoju w aspekcie szans i wyzwań, ze szczególnym uwzględnieniem tych informacji, które są istotne z punktu widzenia interesariuszy zainteresowanych finansową stroną funkcjonowania danego podmiotu;
- b) profil organizacyjny, czyli nazwę przedsiębiorstwa, markę, główne produkty (usługi), strukturę organizacyjną, kraje, w których funkcjonuje organizacja, formę własności, strukturę prawną, obsługiwane rynki zbytu, skalę prowadzonej działalności wraz z podaniem liczby zatrud-

⁵ *Wytyczne do raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju*, www.globalreporting.org (dostęp: 10.02.2012).

nionych pracowników, przychodów netto ze sprzedaży, zadłużenia i kapitału własnego, nagrody otrzymane w raportowanym okresie.

Dodatkowo można wskazać sumę aktywów, strukturę akcjonariatu, strukturę geograficzną z uwzględnieniem sprzedaży i kosztów według kraju lub regionu, na który przypada co najmniej 5% łącznych przychodów ze sprzedaży. Z kolei parametry raportu określają okres raportowania (rok obrotowy lub kalendarzowy), datę publikacji ostatniego raportu, cykl raportowania, a także osobę kontaktową. Pozostałe elementy dotyczą⁶:

- struktury nadzorczej, zobowiązań i zaangażowania (informacji czy organizacja stosuje zasadę ostrożności co do zarządzania ryzykiem przy planowaniu operacyjnym lub wprowadzaniu nowych produktów, zewnętrznych, popieranych przez organizację ekonomicznych, społecznych i środowiskowych inicjatyw, zasad i deklaracji);
- podejścia do zarządzania;
- wskaźników podstawowych i dodatkowych, jeżeli zostały uwzględnione.

Podmioty, które sporządzą raport zgodnie z zasadami GRI, informują *Global Reporting Initiative* o tym fakcie, przesyłając jego kopię lub wypełniają raport on-line w rejestrze GRI.

Wskaźniki wyników stosowane w raporcie zgodnym z wytycznymi GRI

Przy raportowaniu wskaźników wyników stosuje się następujące zasady:

- informacje przedstawia się za konkretny okres,
- uwzględnia się wyznaczone cele, stosuje się zestawy wskaźników,
- uwzględnia się ogólnie obowiązujące miary (np. kilogramy, tony, litry).

Wskaźniki wyników według GRI dzielą się na trzy grupy: ekonomiczne, środowiskowe i społeczne. Dostarczają one ilościowych i jakościowych informacji dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstwa w kontekście zrównoważonego rozwoju, przy czym powinny umożliwiać ich porównywanie w czasie. W przypadku sektora TSL mogą być zastosowane wskaźniki z każdej grupy, przy czym należy uwzględnić przede wszystkim wskaźniki podstawowe, natomiast uzupełniająco – pozostałe z nich.

⁶ Tamże, s. 22–25.

Wskaźniki ekonomiczne

Organizacje powinny uwzględnić informacje dotyczące⁷:

- 1) Wyników ekonomicznych – wskaźników podstawowych:
 - EC1 – bezpośredniej wartości ekonomicznej;
 - EC2 – implikacji finansowych i innych ryzyk oraz szans dla funkcjonowania organizacji wynikających ze zmian środowiskowych;
 - EC3 – pokrycia zobowiązań emerytalnych organizacji;
 - EC4 – znaczącego wsparcia finansowego, które uzyskano od państwa;
- 2) Obecności na rynku:
 - EC5 – wysokości wynagrodzenia pracowników najniższego szczebla w stosunku do płacy minimalnej na danym rynku w głównych lokalizacjach organizacji;
 - EC6 – polityki, praktyki oraz udziału wydatków przeznaczonych na usługi lokalnych dostawców w głównych lokalizacjach organizacji;
 - EC7 – procedur w zakresie zatrudniania pracowników z rynku lokalnego;
- 3) Pośredniego wpływu ekonomicznego:
 - EC8 – wkładu w rozwój infrastruktury oraz świadczenie usług na rzecz społeczeństwa poprzez działania komercyjne, działania *pro bono*.

Wskaźniki środowiskowe

Środowiskowy wymiar zrównoważonego rozwoju odnosi się do pozytywnego i negatywnego oddziaływania organizacji raportującej na przyrodę. W grupie wskaźników środowiskowych podaje się odpowiednio w aspekcie⁸:

- 1) Surowce/materiały:
 - EN1 – wykorzystane surowce i materiały według wagi i objętości;
 - EN2 – udział procentowy materiałów pochodzących z recyklingu;
- 2) Energia:
 - EN3 – bezpośrednie zużycie energii według pierwotnych źródeł energii;
 - EN4 – pośrednie zużycie energii według pierwotnych źródeł energii;
 - EN5 – ilość energii zaoszczędzonej dzięki konserwacjom i remontom infrastruktury i poprawie efektywności energetycznej;

⁷ Tamże, s. 28.

⁸ Tamże, s. 30–31.

-
- EN6 – inicjatywy w celu dostarczenia produktów i usług efektywnych energetycznie lub opartych na energii odnawialnej;
 - EN7 – inicjatywy w celu zmniejszenia pośredniego zużycia energii;
- 3) Woda:
- EN8 – łączny pobór wody w związku z prowadzoną działalnością;
 - EN9 – źródła wody znacząco zubożone przez nadmierny pobór wody;
 - EN10 – łączna objętość wody podlegającej recyklingowi;
- 4) Bioróżnorodność:
- EN11 – lokalizacja i powierzchnia posiadanych gruntów w obszarach chronionych;
 - EN12 – opis wpływu działalności na bioróżnorodność obszarów chronionych;
 - EN13 – siedliska chronione lub zrewitalizowane;
 - EN14 – strategie, obecne działania i plany zarządzania co do bioróżnorodności;
 - EN15 – liczba gatunków znajdujących się w Czerwonej Księdze Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów;
- 5) Emisje, ścieki i odpady:
- EN16 – łączne bezpośrednie i pośrednie emisje gazów cieplarnianych;
 - EN17 – inne istotne pośrednie emisje gazów cieplarnianych;
 - EN18 – inicjatywy podjęte w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych;
 - EN19 – emisje substancji zubożających warstwę ozonową;
 - EN20 – emisje innych istotnych związków emitowanych do powietrza;
 - EN21 – całkowita objętość ścieków według jakości;
 - EN22 – całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu;
 - EN23 – łączna liczba i objętość istotnych wycieków;
 - EN24 – waga transportowanych odpadów niebezpiecznych dla środowiska;
 - EN25 – znaczenie dla bioróżnorodności akwenów wodnych;
- 6) Produkty i usługi:
- EN26 – inicjatywy służące zmniejszeniu wpływu wytwarzanych produktów i świadczonych usług na środowisko;
 - EN27 – udział procentowy materiałów odzyskanych;
- 7) Zgodność z regulacjami:
- EN28 – wartość pieniężna kar za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska naturalnego;

8) Transport:

- EN29 – znaczący wpływ na środowisko naturalne wywierany przez transport produktów i innych dóbr oraz materiałów, z których korzysta organizacja raportująca oraz środowiskowy wpływ wywierany przez transport pracowników;

Wskaźniki społeczne

Społeczny wymiar zrównoważonego rozwoju sprowadza się do wpływu organizacji na systemy społeczne, w których prowadzi swoją działalność. W zakresie praktyk dotyczących zatrudnienia i godnej pracy stosuje się następujące wskaźniki⁹:

1) Aspekt: zatrudnienie:

- LA1 – łączna liczba pracowników według typu zatrudnienia;
- LA2 – wskaźnik fluktuacji pracowników według grup wiekowych;
- LA3 – świadczenia dodatkowe zapewniane pracownikom pełnoetatowym;

2) Aspekt: relacje pomiędzy zatrudnionymi pracownikami i kierownictwem:

- LA4 – odsetek osób zatrudnionych objętych umowami zbiorowymi;
- LA5 – minimalne wyprzedzenie, z jakim informuje się o zmianach operacyjnych;

3) Aspekt: bezpieczeństwo i higiena pracy:

- LA6 – odsetek liczby pracowników reprezentowanych w komisjach ds. BHP;
- LA7 – wskaźnik urazów, chorób zawodowych, nieobecności w pracy;
- LA8 – edukacja, doradztwo, programy prewencyjne, które zapewniają pomoc pracownikom w przypadku zaistnienia poważnych chorób;
- LA9 – kwestie BHP, uwzględnione w umowach ze związkami zawodowymi;

4) Aspekt: edukacja i szkolenia:

- LA10 – średnia liczba godzin szkoleniowych w roku przypadających na jednego pracownika według struktury zatrudnienia;
- LA11 – programy rozwoju umiejętności menedżerskich i kształcenia ustawicznego, które wspierają ciągłość zatrudnienia pracowników;

⁹ Tamże, s. 33–34.

- LA12 – odsetek pracowników podlegających regularnym ocenom jakości pracy;
- 5) Aspekt: różnorodność i równość szans:
- LA13 – skład kadry pracowniczej w podziale według płci, wieku;
 - LA14 – podstawowe wynagrodzenie kobiet i mężczyzn według stanowiska.

W zakresie respektowania praw człowieka rekomenduje się następujące grupy wskaźników wyników: procedury odnośnie zamówień i inwestycji, przeciwdziałanie dyskryminacji, swobodę zrzeszania się i prawo do sporów zbiorowych, aspekty dotyczące pracy dzieci, pracy przymusowej, praktyki w zakresie bezpieczeństwa, a także prawa ludności rdzennej. W zakresie wskaźników odzwierciedlających wpływ na społeczeństwo wymienia się: społeczność lokalną, korupcję, udział w życiu publicznym, zasady wolnej konkurencji.

Wnioski

Podkreślić należy fakt, że coraz więcej polskich przedsiębiorstw sektora TSL wdraża zasady społecznej, ekonomicznej i środowiskowej odpowiedzialności w prowadzonej działalności gospodarczej. Zarówno etyka, jak i odpowiedzialność społeczna, np. wspomaganie przez przedsiębiorstwa ochrony środowiska naturalnego, realizacja celów społecznych, maksymalizowanie wartości dla różnych grup interesariuszy oraz minimalizowanie negatywnych skutków prowadzonej działalności biznesowej, zyskują na znaczeniu.

Współczesne przedsiębiorstwa to nie tylko jednostki gospodarcze nastawione na maksymalizowanie korzyści materialnych, ale również organizacje społeczne, dlatego tak ważną rolę odgrywa społeczna odpowiedzialność biznesu. Obecnie liczy się zarówno wiedza o mechanizmach ekonomicznych, wiedza techniczna, jak i znajomość etycznych podstaw prowadzenia działalności gospodarczej. Istotnym elementem nowoczesnego zarządzania podmiotami gospodarczymi jest społeczne raportowanie zgodnie z wytycznymi GRI, przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Bibliografia

- Biznes, etyka, odpowiedzialność*, red. W. Gasparski, Wydawnictwo Profesjonalne PWN, Warszawa 2012.
- Griffin R.W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Jonker J., Rudnicka A., Reichel J., *Nowe horyzonty. Przewodnik po społecznej odpowiedzialności i rozwoju zrównoważonym*, CSR Impact, Łódź 2011.
- Krukowska M., *Jak oceniać odpowiedzialność społeczną biznesu*, Wydawnictwo Naukowe Scriptorium, Opole 2012.
- Wytyczne do raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju*, www.globalreporting.org.

**REPORTING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE LIGHT
OF THE PRINCIPLES OF THE GLOBAL REPORTING INITIATIVE
AS A MANIFESTION OD CORPORATE SOCIAL RESPOSIBILITY
AS AN EXAMPLE TSL SECTOR**

Summary

This article aims to explain the principles of the GRI reporting in terms of making sector entities TSL socially responsible activities. Presented above all guidelines in this area, especially kits of indicators (economic, social and environmental).

Keywords: corporate social responsibility, reporting, TSL sector